

Waarneming van *Chorthippus biguttulus* op Schiermonnikoog

R. Griffioen

Op 22 augustus 1992 liepen Karin Uilhoorn en de schrijver van dit artikelje in gezelschap van een aantal floristen op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog (Am. co. 209-611). Tijdens het inventariseren van planten werd mijn aandacht getrokken door een sprinkhanengeluid dat ik dagelijks -in verband met mijn sprinkhaneninventarisatie op de Veluwe - hoorde, maar niet kende van de Waddeneilanden: het onmiskenbaar aanzwellende trrrrrrt van *Chorthippus biguttulus*, de ratelaar. Ook Karin, die iets verderop liep, had, na attent gemaakt te zijn op het desbetreffende geluid, geen moeite met de soortdeterminatie. Wetende dat dit geen alledaagse waarneming betrof, heb ik het individu een tiental minuten geobserveerd.

Achteraf bleek de waarneming nog opmerkelijker dan we in eerste instantie vermoedden: *Chorthippus biguttulus* was nog geen enkele maal op de Nederlandse waddeneilanden vastgesteld (mond. med. Roy Kleukers, 1992). Van de Oost-Friese waddeneilanden zijn slechts twee waarnemingen bekend. Eén - twijfelachtige - uit de eind negentiende eeuw van Borkum en één uit 1960 van Wangerooge (Bröring et al., 1990).

Mede gezien de plaats waarop de sprinkhaan werd waargenomen, lijkt het aannemelijk dat het individu Schiermonnikoog op een natuurlijke wijze heeft bereikt. De grens van het normale verspreidingsgebied ligt ongeveer 60 km ten zuiden van deze waarneming (bron: EIS-bestand).

Opmerkelijk is verder dat wij *Chorthippus biguttulus* eerder dit jaar eveneens op het Friese vasteland, circa 10 km ten noorden van de tot dan toe bekende grens van het verspreidingsgebied, aantroffen, op een voorheen goed geïnventariseerd terrein: De Deelen (Tienstra, 1991).

Voorgaande wekt de suggestie dat genoemde waarnemingen samenhangen met de omstandigheden die dispersie bevorderen. Het ligt het meest voor de hand de oorzaak in het uitzonderlijk warme weer van 1992 - en eventueel het najaar van 1991 - te zoeken. Mogelijk waren de weersomstandigheden op zich gunstig voor de dispersie en waren ten gevolge van het goede weer veel tot dispersie geneig-

de sprinkhanen aanwezig. Het laatste zou direkt of indirekt het gevolg kunnen zijn van hoge populatiedichtheden als gevolg van goede ei-afzetting in 1991 en een hoge larvale overleving in 1992. dat in 1992 mogelijk van aantal soorten veel tot dispersie neigende individuen aanwezig waren zou afgeleid kunnen worden uit het hoge aandeel macroptere - langvleugelige - individuen van *Chorthippus parallelus* (mond. med. Roy Kleukers en eigen waarnemingen, 1992).

Literatuur

- Bröring, U., R. Niedringhaus & C. Ritzau, 1990. Die Heuschrecken, Ohrwürmer und Schaben der Ostfriesischen Inseln (Orthopteroidea: Saltatoria, Dermaptera, Blattodea). Abh. Naturw. Verein Bremen 41: 87-96.
- Tienstra, R., 1991. Sprinkhanen in Zuid-Friesland. Nieuwsbrief Saltabel 6: 6-16.

Trekker 82

8447 BZ Heerenveen